

Ústav Romanistiky FF JU v Českých Budějovicích

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Název práce: **Analýza české a španělské odborné terminologie v oblasti vzdělávání**
Autorka práce: **Štěpánka Dudová**
Vedoucí práce: **PhDr. Jana Pešková, Ph.D.**

Předkládaná bakalářská práce se zabývá velice zajímavým tématem, které slibuje výsledky uplatnitelné na poli překladatelství. Diplomandka si klade za cíl „provedení komparace odborné terminologie“ (str. 9), pro jehož naplnění nejprve podrobně představuje koncepcce školství ČR a Španělska tak, jak je vymezeno příslušnými zákony obou zemí; toto představení tvoří základ teoretické části, v jejímž závěru jsou stručně shrnuty základní rozdíly mezi oběma systémy. Zároveň zde autorka definuje seznam lexikálních jednotek, které budou v praktické části analyzovány. Praktická část pak představuje výsledky analýzy, která spočívá ve vyhledání zmíněných lexémů v několika slovnících a v korpusech INTERCORP a EUR-Lex. Autorka toto činí „z důvodu předpokládaného výskytu ve slovnících a korpusu a z důvodů očekávané existence španělského ekvivalentu ke každé české lexikální jednotce“ (str. 43). Právě v tomto pojetí spatřuji základní kámen úrazu celkové koncepcce práce, který vede k řetězení různých nejasností se zásadním dopadem v praktické části.

Téma samo o sobě přímo vybízí k analýze ekvivalence jednotlivých termínů, ke zvážení vhodnosti či nevhodnosti různých překladů atp., nehledě na to, že takto byla práce původně zadána: „V úvodní teoretické části se autorka rovněž krátce zamyslí nad problematikou užívání odborné terminologie a nad možnostmi, jimiž dva jazyky disponují při převodu termínů kulturně spjatých s daným jazykovým společenstvím. Jádrem práce bude představovat část praktická, v níž se autorka zaměří na porovnání užívané terminologie v rámci jednotlivých stupňů vzdělávacích institucí. Cílem práce bude zejména zhodnocení míry rozdílnosti či podobnosti výrazů užívaných v dané terminologické oblasti a následně i zhodnocení možností jejich převodu z jednoho do druhého jazyka“ (zadání BP). Zaprvé, kromě úvahy o termínu *termín* (kap. 2.1) chybí základní zamýšlení se nad ekvivalencí, nad úskalím překladu konceptů, které si obsahově odpovídají jen částečně, případně nad vhodností stávajících překladů zjištěných v lexikografické analýze. Zadruhé (toto jako logická konsekvence předchozího) podobná vstupní úvaha by jistě pomohla autorce přistoupit k jiné koncepci praktické analýzy: ta se v předkládané verzi zužuje, bohužel, na pouhá konstatování rozdílné či shodné struktury lexému, původu slova a komentář k obsahu termínů.

Autorka u jednotlivých provádí trojí analýzu: (a) analýzu vztahu mezi českým a španělským lexémem; (b) jazykovou analýzu a (c) lexikografickou analýzu. Oceňuji snahu zpřehlednit systém analýzy, nicméně u bodů (a) a (b) se nemohu zbavit pocitu, že autorka míchá různá hlediska a zároveň se opakuje, např. „(a) Obsahu slovního spojení „systém známkování“, které se skládá ze dvou slov, dle našich zjištění odpovídá slovní spojení „sistema de clasificación“ s rozdílem, že španělský lexém je tříslavný. [...] (b) U slovního spojení „systém známkování“ se z morfologického pohledu jedná o dvě substantiva.“ (str. 45). Pravděpodobně by bylo logičtější body (a) a (b) sloučit. Zároveň, jak je vidět z tohoto příkladu, klade do jedné roviny význam a strukturu lexému. O té hovoří jako o „rozvah“¹, což je poněkud matoucí.

Následně diplomandka vyhledává dané lexémy ve slovnících a korpusech a uvádí, jaký je nejčastější překlad českého lexému do španělštiny. Na tomto místě je třeba si položit otázku ohledně skutečného cíle práce, protože v této fázi analýza končí. Jinými slovy, ke „zhodnocení míry rozdílnosti či podobnosti výrazů užívaných v dané terminologické oblasti a následně i zhodnocení možností jejich převodu z jednoho do druhého jazyka“ (viz zadání) nedochází. Je to velká škoda, protože zde mohla autorka využít svůj velice pečlivě zpracovaný přehled systému vzdělávání a u jednotlivých – zejména sporných – případů postupně poukazovat na obsahovou neekvivalenci. Pozorované lexémy nabízejí mnoho možností ke komentáři. Jistě by bylo zajímavé zamyslet se nad zjištěním, že „překlad ve slovnících a elektronických zdrojích se liší“ (str. 52); samostatnou kapitolou by pak mohlo být pojednání o akademických titulech (viz množství překladů pro titul *docent* na str. 60) nebo conceptech, které se skrývají za termíny *základní škola* a *střední škola* (str. 65-67) – zde odmítám jako nesprávné tvrzení, že *střední škola* a *escuela secundaria* „si odpovídají, jelikož v obou vzdělávacích systémech je délka studia na středních školách čtyřletá“ (str. 66), neboť zde je třeba vzít v úvahu, že česká *střední škola* (*střední školství*) je definována věkem dítěte – tj. od 15 do 18/19 let, kdežto španělská

educación secundaria spadá do rozmezí 12-16 věku dítěte. Chybnou analýzu vidím také u termínu *základní umělecká škola*, který autorka klade do vztahu s *escuela de arte*. České ZUŠ nepatří do základního (= zde „povinného“) kurikula v českém systému školství, je to spíše „volnočasová“ záležitost zastřešovaná státní institucí, kdežto španělské *escuelas de arte* patří do základního systému vzdělávání, a sice „sekundárního“.

Kromě výše uvedeného zůstávají další nejasnosti či nepřesnosti. Adverbium *bien* je označeno za adjektivum (str. 47), lexém *doctrado* jako adjektivum; není jasné, proč se vedle sebe staví *inženýrský titul a ingeniero, doktorandský titul a doctorado* a nikoliv názvy titulů *título de ingeniero a título de doctor*. Není jasný ani motiv, na základě kterého autorka přiřazovala českým slovům španělské ekvivalenty. Bylo to na základě frekvence? U některých lexémů by tomu tak napovídalo, ale například u slova *docent* se uvádí jako nejčastější překlad *profesor catedrático a profesor agregado*, nicméně autorka tvrdí, že „českému jednoslovnému lexému *docent* obsahově odpovídá španělské slovní spojení *profesor adjunto*“ – jak to tedy je? Podobně, proč zrovna *colegio* odpovídá českému *gymnáziu*? Bere se v potaz zjištění, že nejčastějším překladem je *instituto*?

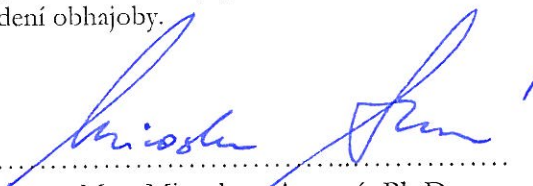
Hovoříme-li o frekvenci překladu, jak vlastně autorka dospěla k jejímu výpočtu? Pouze sečetla výrazy uvedené v tabulce, nebo jsou výsledky podloženy frekvencí v korpusech? Jinými slovy, šlo o frekvenční analýzu, nebo o zjištění pouhého výskytu různých variant? Mimochodem, jednalo se u EUR-lexu o překlady z češtiny do španělštiny nebo byl výchozím jiný jazyk?

Nejsem si jistá, jaká jsou očekávání u analýzy sémantického pole „legislativa ve vzdělávání“. Skutečně jde o překlady názvů institucí? Diplomandka hovoří o „překladech“, nicméně obávám se, že těžko budeme chápat jako překlad *České školní inspekce* název španělské instituce *Alta Inspección de Educación* (str. 77), který autorka uvádí jako obsahový ekvivalent, ale na další stránce zmiňuje překlad (opravdu překlad?) *Servicio de Inspección Educativa*?

Co se týče jazykové stránky, vytkla bych těžkopádný styl; jsou místa, kde není jasné, co má autorka na mysli – „Z obsahového hlediska se lexémy liší, co se týče znázornění“. Práci by také prospělo, kdyby autorka používala pojmový aparát získaný při studiu (struktura lexému, derivace, apod.) a kdyby schémata jednotlivých komentářů nekopírovala schémata větná. Z formálního hlediska je práce dobrá, na str. 55 došlo k chybě asi v tiskárně – objeví se znovu anotace.

Závěrečné hodnocení: Předkládaná bakalářská práce je zajímavým pokusem o analýzu překladu terminologie z oblasti školství, nicméně zůstává jaksí na půl cesty. Ovšem s uvážením celkové náročnosti tématu a zejména nároků na vstupní teoretické úvahy, rovněž s uvážením množství práce, kterou autorka vynaložila na excerpce dat, domnívám se, že Štěpánka Dudová cíle práce alespoň částečně naplnila a i přes všechny výše uvedené výtky **doporučuji tuto práci k obhajobě** a hodnotím ji předběžně známkou **dobře** s tím, že výsledné hodnocení bude stanoveno na základě vedení obhajoby.

V Českých Budějovicích, 15. června 2015.

Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.